

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

اشتغال و فرزند آوری

فرزند آوری زنان شاغل؛ تجربیات زیسته؛ حمایت های قانونی

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: نرگس شامحمدی

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	*مقدمه و طرح مسئله
۱	*دلایل اشتغال زنان بر اساس پژوهش انجام شده
۱	* اشتغال زنان و فرزندآوری
۱	*تجربه زیسته زنان شاغل از فرزندآوری
۲	*نگاهی به تجربه زیسته زنان شاغل متأهل دارای تحصیلات دانشگاهی در زمینه فرزندآوری
۲	*درگیری زنان با دوگانه اشتغال و فرزندآوری از نگاه یک کارشناس مسائل زنان
۲	*واکاوی موانع اجتماعی و اقتصادی پیش روی اشتغال زنان
۳	*مهمترین مشکلات بانوان شاغل در تعارض میان اشتغال و فرزندآوری
۳	*راهکارهای حل مشکلات بانوان شاغل در تعارض اشتغال و فرزندآوری
۴	*جمع بندی

*مقدمه و طرح مسئله

شغل و اشتغال یکی از مهمترین نیازهای بشر است که عمدتاً مردان و در برخی موارد زنان برای تامین معاش و گذران زندگی به آن مشغول هستند. در این میان زنانی هستند که در کنار وظایف مادری و همسری به شغل بیرون از منزل هم مشغول هستند. اما در مواردی اشتغال زنان در کنار وظایف مادری و همسری مشکلاتی را به وجود می‌آورد که زنان را در مواردی مانند فرزند آوری دچار مشکل می‌کند. البته در این زمینه بایستی قوانین حمایتی از سوی نهادهای ذیربط وجود داشته باشد که به حمایت از زنان بپردازد.

با توجه به کاهش فرزند آوری طی سال‌های اخیر و با توجه به اشتغال گسترده زنان؛ در این نوشتار که با تاکید بر منابع اسنادی و پژوهش‌های مستند علمی و نگاه کارشناسی به موضوع به رشته تحریر درآمده است؛ نگاهی دارد به بحث اشتغال و فرزند آوری زنان.

*دلایل اشتغال زنان بر اساس پژوهش انجام شده ۱

* اشتغال زنان و فرزندآوری

مطمئناً پیرامون همه ما زنان شاغلی هستند که هم کار می‌کنند و شغل مناسبی دارند و هم به وظایف مادری و همسری خود به نحو احسن رسیدگی می‌کنند. اما در نقطه مقابل هم زنانی هستند که با وجودی که به اشتغال بیرون منزل مشغول نیستند اما توجهی به فرزندآوری ندارند. البته قوانین مختلفی در جهت حمایت از مادران شاغل برای فرزندآوری تنظیم شده است اما نکته مهمتر اینکه این قوانین تا چه اندازه اجرایی شده است؟ از سوی دیگر تجربه زیسته زنان شاغل از فرزندآوری چیز دیگری می‌گوید. به عبارت دیگر بسیاری از قوانین فقط بر روی کاغذ قابلیت ماندگاری دارند در حالی که در اجرا کمتر حلال مشکلات هستند. از این رو نگاهی گذرا به تجربه زیسته زنان شاغلی داریم که جهت فرزندآوری با مشکلاتی مواجه هستند. البته این تجربیات زیسته می‌تواند نمایی از مشکلات افرادی باشد که در شرایط اشتغال و تصمیم به فرزندآوری قرار دارند؛ باشد.

* تجربه زیسته زنان شاغل از فرزندآوری

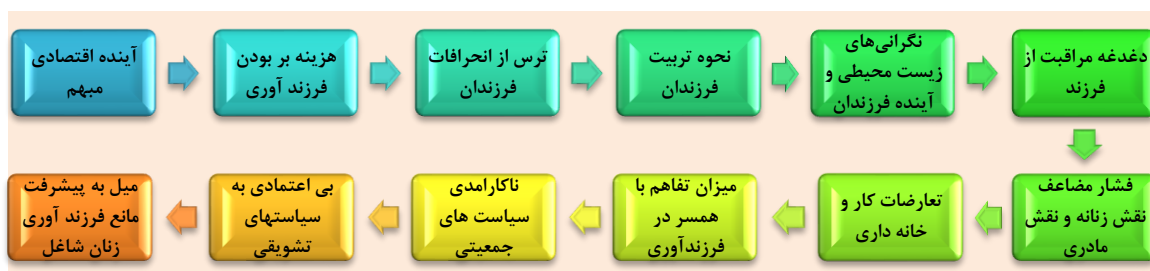
باروری و فرزندآوری به عنوان عامل منحصر بفرد افزایش جمعیت در سطح جهانی از اهمیت فراوانی برخوردار است و مهمترین عاملی که می‌تواند ساختار سنی یک جمعیت را دگرگون سازد؛ سطح باروری زنان است، همچنین دسترسی بهینه به شاخص‌های اجتماعی نظیر خانواده، ازدواج، باروری و غیره همگی در گرو وضعیت جمعیتی است. از این رو پرداختن به جمعیت و گرایش به باروری پیش نیاز هرگونه توسعه اجتماعی - اقتصادی در جامعه است. از این رو تجربه زیسته زنان شاغل متأهل که برای فرزندآوری دچار مشکلاتی هستند؛ می‌تواند نقشه راهی برای حل معضل اشتغال و فرزندآوری زنان باشد.

تجربه زیسته زنان متأهل شاغل و با تحصیلات دانشگاهی که بیش از یک سال از ازدواج آنان گذشته است؛ در زمینه فرزندآوری و دغدغه‌ها و انتظارات آنان؛ در یک پژوهش علمی نشان داد که؛ عدم تعیین اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و

۱ - بررسی عوامل موثر بر اشتغال و تمایل به کار زنان متأهل در شهر تهران با تاکید بر متغیرهای اقتصادی؛ نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران؛ تابستان ۱۳۸۸، دوره ۴، از صفحه ۱۶۹ تا صفحه ۱۸۱.

منابع زیست محیطی، چالش‌های زنانه، ناکارآمدی سیاست‌های جمعیتی، انگیزه‌های شغلی و تحصیلی، مواهب فرزند و محدودیت‌های فیزیولوژیکی را نشان داد که در نمودار زیر به آن اشاره شده است.^۱

*نگاهی به تجربه زیسته زنان شاغل متاهل دارای تحصیلات دانشگاهی در زمینه فرزندآوری

*درگیری زنان با دوگانه اشتغال و فرزندآوری از نگاه یک کارشناس مسائل زنان^۲

- به دلیل فقدان حمایت‌های اجتماعی از مادران شاغل، خانمها باید بین دوگانه اشتغال و فرزندآوری یا تحصیل و مادری یکی را انتخاب کنند.
- در حال حاضر اشتغال و فرزندآوری نوعی تزاخم محسوب می‌شود. وضعیت خوبی در خصوص حمایت‌های اجتماعی از مادران شاغل وجود ندارد.
- هم‌اکنون حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد زنان جامعه شاغل هستند و میزان مرخصی که برای زنان باردار شاغل و همسرانشان داده می‌شود، کافی نیست که موجب سخت شدن فرزندآوری می‌شود.
- ساختارهای حمایتی باید در آموزش عالی و آزمون‌های استخدامی طوری باشد که امنیت شغلی و روانی برای زنان شاغل وجود داشته باشد.
- نقش آفرینی اجتماعی زنان و نقش مادری نمی‌توانند با همدیگر هماهنگ شوند و هرکدام به یک نوعی دچار تزاخم می‌شوند.
- بایستی حمایتگری برای مادران شاغل احیا شود. زیرساخت‌ها برای حمایت از حمایت‌شونده حتی در زمینه معلولین هم وجود ندارد. مانند شیردهی مادران در ایستگاه‌های مترو؛ پاساژها، بازارها، دانشگاه‌ها، باشگاه‌ها و ...
- در نظام آموزش و پرورش، اشتغال برای زنان ارزش بیشتری نسبت به مادری و همسری دارد و خانواده‌ها نیز به این امر دامن می‌زنند.

*واکاوی موانع اجتماعی و اقتصادی پیش روی اشتغال زنان^۳

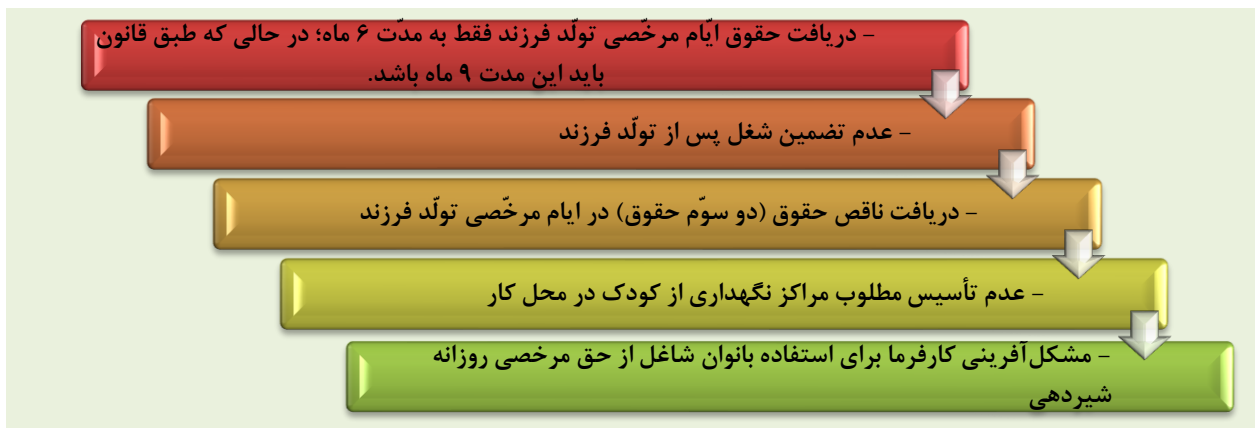
- فرزندآوری و فرزندپروری؛ بزرگ‌ترین چالش اشتغال زنان
- اصلاح نگرش و شیوه حاکم بر موسسات و نهادهای دولتی در گزینش زنان برای اشتغال
- قوانین نانوشته، سد راه اشتغال زنان
- دستمزد پایین زنان غیرتحصیلکرده و غیرمتخصص شاغل در بخش‌های خصوصی و ناهمخوانی مخارج رفت و آمد و ساعات کاری از جمله چالش‌های عمده پیش روی زنان شاغل است.

۱ - تجربه ی زیسته ی زنان از فرزندآوری؛ نویسندگان حاجیان بهجت و مریم مکتوبیان؛ پرتال جامع علوم انسانی بهار و تابستان ۱۳۹۴ شماره ۹۱ و ۹۲

۲ - رضا ولی‌زاده کارشناس مسائل زنان با حضور در برنامه چشم‌انداز رادیو گفت‌وگو؛ ۹۹/۱۱/۱۸

۳ - ایرنا «واکاوی موانع اجتماعی و اقتصادی پیش روی اشتغال زنان»، شهریور ۱۳۹۶

*مهمترین مشکلات بانوان شاغل در تعارض میان اشتغال و فرزندآوری^۱

*راهکارهای حل مشکلات بانوان شاغل در تعارض اشتغال و فرزندآوری^۲

- اصلاح قوانین موجود؛ رفع ابهامات؛ تعیین متولی مشخص قانونی برای اجرا و پیگیری سیاست‌های حمایت‌کننده از تولد فرزند بانوان.
- یکپارچه کردن سیاست‌ها برای بانوان شاغل دولتی و غیر دولتی برای نظارت و پیگیری دقیق‌تر.
- حمایت مؤثر از کارفرمایان غیر دولتی در اجرای مطلوب این قوانین
- مطالبه مجلس از دولت (سازمان تأمین اجتماعی) برای انجام وظیفه خویش
- نظارت صحیح مجلس بر عملکرد دولت (سازمان تأمین اجتماعی) پیرامون این موضوع
- ورود جدی و مطلوب دیوان عدالت اداری به شکایات مربوطه
- نظارت دقیق بر محیط کاری (تأکید بر محیط‌های غیر دولتی) برای جلوگیری از بروز تخلف

^۱-خبرگزاری فارس؛ ۱۴۰۰/۵/۲۶

^۲-همان

***جمع بندی**

معمولا زنان نیمی از پیکره یک جامعه را تشکیل می‌دهند و از نظر جامعه‌شناختی نقش تاثیرگذاری در فعالیتهای تربیتی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی هر جامعه‌ای دارند و نمی‌توان این نقش را نادیده گرفت. از سوی دیگر اشتغال زنان در کنار وظایف مادری و همسری همواره با مسائل و مشکلاتی روبرو بوده است و آنچه در این میان می‌تواند سرنوشت ساز باشد؛ قوانین حمایتی است که در عمل کمتر قابلیت اجرایی شدن دارند. اما سؤالی که در این میان همچنان مطرح است اینکه آیا اشتغال زنان مانعی بر سر راه فرزندآوری است؟

براساس دیدگاه کارشناسان و تجربیات زیسته زنان شاغل؛ در صورتی که قوانین حمایتی در جامعه وجود داشته باشد و مهمتر از آن؛ این قوانین قابلیت اجرایی داشته باشند؛ زنان بهتر می‌توانند در کنار اشتغال به وظایف مادری خود هم رسیدگی کنند ضمن اینکه در کنار قوانینی حمایتی؛ فرهنگ سازی هم اهمیت بسیاری دارد و تا زمانی که باورهای مردم در موضوع ازدیاد نسل تغییر نکند همچنان چالش فرزندآوری وجود خواهد داشت.

براین اساس رسانه‌ها می‌توانند در پیگیری مطالبات زنان شاغل و چگونگی اجرا قوانینی حمایتی نقش مهم و تاثیرگذاری داشته باشند. البته آموزش و پرورش و در ادامه آن آموزش عالی هم می‌توانند در این امر سهیم باشند تا رنگ باختن فرزندآوری در پیچ و خم قوانین حمایتی از زنان شاغل؛ کم رنگ تر از این که در جامعه شاهد هستیم؛ نشود ضمن اینکه لزوم مهارت آموزی مادران شاغل برای مدیریت زندگی هم؛ می‌تواند در کنار این امور اهمیت داشته باشد.

معاونت سیاسی
صدا و سیما